

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بحثمان در مسئله ۱۴ بود صاحب عروة در این مسئله فرمودند: « إذا جامع زوجته فی شهر رمضان و هما صائمان مکرها لها کان علیه کفارتان و تعزیران خمسون سوطا فیتحمل عنها الکفارة و التّعزیر و أما إذا طاوَعته فی الابتداء فعلى کلّ منهما کفارته و تعزیره . إن أکرهها فی الابتداء ثمّ فی الاتّناء فکذلک علی الاقوی و إن کان الاحوط کفارة منها و کفارتین منه ولا فرق فی الزوجة بین الدائمة و المنقطعة ». در موارد دیگر از مفطرات اگر این اتفاق رخ دهد مثل اینکه کسی شخص صائم را اکراه بر خوردن کند حکم مسئله روشن است و حدیث رفع اقتضا می کند که این شخص گناهی نکرده و مواخذه ای ندارد لذا کفاره هم ندارد فقط چونکه بعد از اکراه با اراده خودش خورده لذا باید روزه اش را قضا کند و اما در مانحن فیه (بحث جماع) یک خصوصیتی دارد که باعث شده این اباحت در آن بوجود بیاید و آن خصوصیت این است که جماع طرفین دارد یعنی فعل واحد است ولی دو نفر مرتکب آن می شوند منتهی در غیر جماع مقضای قاعده این است که شخص مکره چون اکراه شده لذا مواخذه ندارد و کفاره هم ندارد فقط باید قضا کند و از طرفی چونکه کفاره ای به گردن شخص مکره نیامده لذا شخص اکراه کننده متحمل کفاره او نمی شود . خوب همانطور که عرض کردیم در مورد جماع نص خاصی داریم که باعث شده حکم خاصی (وجوب کفارتین و تعزیرین بر زوج) در مورد آن بوجود آید ، یعنی خبر ۱ از

باب ۱۲ از ابواب ما یمسک عنه الصائم ، خبر این است : « محمد بن یعقوب عن علی بن محمد بن بندار عن ابراهیم بن إسحاق الأحمر عن عبدالله بن حماد عن المفضل بن عمر عن أبی عبدالله (ع) فی رجل أتى امرأته و هو صائم و هی صائمة ، فقال : إن کان إستکرهها فعليه کفارتان ، و إن کانت طاوَعته فعليه کفارة و علیها کفارة ، و إن کان أکرهها فعليه ضرب خمسين سوطا نصف الحدّ ، و إن کانت طاوَعته ضرب خمسة و عشرين سوطا و ضربت خمسة و عشرين سوطا ». علی بن محمد بن بندار یکی از اساتید کلینی است لذا دیگر احتیاجی به توثیق ندارد (تنقیح المقال جلد ۲ طبع قدیم ص ۳۰۳) ، و اسحاق الاحمر ضعیفٌ جداً ، و عبدالله بن حماد را می توان توثیق کرد ، و اما در مورد مفضل بن عمر بحثهای زیادی شده است منتهی شیخ مفید در ارشاد و آقای خوئی در معجم رجال حدیث او را توثیق کرده اند و مرحوم مامقانی هم داستانی را در احوال مفضل نقل کرده و در پایان او را توثیق کرده است ، و اصلاً یکی از نشانه های وثاقت و جلالت مقام مفضل همین کتاب توحید او می باشد از این جهت نمی توانیم او را تضعیف کنیم . همانطور که می بینید دلالت روایت بر مانحن فیه (وجوب کفارتین و تعزیرین بر زوج) واضح است و همانطور که قبلاً عرض کردیم اگر این روایت نبود مسئله روشن بود منتهی این خبر باعث شده که این فتوی در اینجا بوجود بیاید ، البته این خبر سنداً ضعیف است منتهی چونکه مورد عمل فقهای ما بوده لذا ضعفش جبران می شود . خوب همانطور که قبلاً عرض کردیم صاحب عروة در این مسئله اکراه را به سه صورت فرض

سلب منها الاختیار و الارادة ثم طوعته فی الأثناء
فالأقوی ثبوت کفارتین له و کفارة لها و إن کان الإکراه
علی وجه صدر منها الفعل بإرادتها و إن کانت مکروهة
فی ذلک فالأقوی ثبوت کفارتین له و لیست علیها
کفارة و کذا الحال فی التعزیر علی الظاهر .

و الحمد لله رب العالمین اولاً و آخراً و صلی الله علی
محمد و آله الطاهیرین

کرده است ؛ صورت اول این بود که مرد زنش را اکراه
کرده بود و این عمل از ابتدا تا انتها با اکراه انجام گرفته
بود و صورت دوم این بود که در ابتدا اکراه بوده ولی در
ادامه زن مطاوعت کرده و راضی به آن عمل شده است و
صورت سوم عکس صورت دوم بود یعنی زن در ابتدا
طاوعته ولی در ادامه مکروه شده است . در مورد صورت
اول بحث کردیم و حکمش را بیان کردیم و اما در مورد
صورت سوم صاحب عروة می فرمایند ؛ فعلی کلّ منهما
کفارته و تعزیره ، زیرا طبیعت جماع با تحقق اولین
فردش محقق می شود و فرض هم در این صورت این
است که زن در اولین لحظه راضی بوده و مطاوعت کرده
و هیچ اکراهی هم نسبت به او وجود نداشته و از آن
طرف ثبوت کفاره برای مرد هم روشن است چون أفطر
متعمدا فی شهر رمضان . طبق نظر صاحب عروة صورت
دوم نیز علی الاقوی مثل صورت سوم می باشد در حالی
که این دو صورت با هم فرق دارند زیرا طبق آن خبری
که خواندیم در صورت سوم چونکه از ابتدا مطاوعت
وجود دارد لذا مرد علاوه بر کفاره خودش باید متحمل
کفاره زنش نیز بشود ، البته صورت دوم و سومی را که
صاحب عروہ در مسئله فرض کرده در روایت ذکر نشده
است منتهی ما می خواهیم ببینیم که آیا از لحاظ قواعد
فقهیمان این دو صورت صحیح هستند یا نه ؟ همانطور
که عرض کردیم این دو صورت بر خلاف فرمایش
صاحب عروة که آنها را مثل هم دانسته باهم فرق دارند
لذا طبق روایتی که خواندیم حکمشان یکی نیست و
حضرت امام (ره) نیز در حاشیه عروة به این تفاوت اشاره
کرده اند و فرموده اند : « إن أکرهها فی الابتدا علی وجه